

набуття нового рівня особистісної взаємодії зі студентами молодших курсів (з позиції викладача); прагнення до модернізації змісту організаційних форм навчально-виховного процесу.

Багаторічний досвід методичного керівництва даним видом практики, аналіз спостережень студентів за проведенням занять практикантів дозволив нам засвідчити, що даний вид практики суттєво впливає на успіх процесу професійного самовдосконалення майбутнього соціального педагога.

Особливої ефективності набуває даний вид практики за умови, що хід та результат практики оптимізує процес написання магістерської роботи. Для цього слід врахувати ряд умов. По-перше, керівником магістерської роботи варто призначити викладача тієї навчальної дисципліни, що найбільше відповідає темі даної роботи. Наприклад, тема магістерської роботи «Особливості соціального супроводу дітей в прийомній сім'ї» відповідає змісту курсу «Соціальний супровід сім'ї». Тема магістерської роботи «Соціально-педагогічні умови профілактики правопорушень школярів засобами анімації» пов'язана за змістом з предметами «Соціально-педагогічна профілактика правопорушень» та «Соціально-педагогічна робота у сфері дозвілля». По-друге, це закріплення відбувається на початку навчального року. Таким чином, задовго до початку практики студент отримує можливість дібрати методичний матеріал, зануритися в зміст проблеми. По-третє, для проходження асистентської практики студент закріплюється за даним навчальним курсом, а науковий керівник його магістерського дослідження виступає в якості методиста від бази практики. І останнє, розроблений студентом матеріал лекційних та практичних занять, зміст проведених організаційних форм соціально-виховної роботи проходить апробацію в ході навчальної дисципліни «Методика викладання соціально-педагогічних дисциплін».

Таким чином, розробка студентом такого методичного пакету може бути використана як звітна документація з даного виду практики, як форма самостійної роботи по курсу «Методика викладання соціально-педагогічних дисциплін» і як матеріал додатків до змісту магістерської роботи. На нашу думку, таке триєдине емоційно-змістове занурення студента в проблему дослідження забезпечуватиме профілізацію професійної підготовки майбутнього соціального педагога на рівні магістратури, концентрацію науково-пошукової активності в одному напрямку, єдність педагогічного керівництва, і як наслідок - розвиток навичок професійного самовдосконалення майбутнього соціального педагога.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Капська А.Й. *Ступенева система професійної підготовки фахівців соціально-педагогічної сфери* / А.Й. Капська // *Науковий часопис: Серія 11. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2004. – 1(23). – С. 19-29.*
2. Поліщук В.А. *Професійна підготовка фахівців соціальної сфери: зарубіжний досвід. Посібник.* / В.А. Поліщук. – Тернопіль: *Навчальна книга – Богдан, 2003. – 184 с.*
3. Харченко С.Я. *Дидактические основы подготовки студентов к социально-педагогической деятельности* / С.Я. Харченко. – Луганск: *Альма матер, 1999. – 138 с.*
4. *Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навчальний посібник.* – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2001. – 337 с.

УДК 378.14

Васильєва М. О.

СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЕКТ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Аннотація

В статтє рассматривается проблема особенностей проектной деятельности как основы профессионального становления будущего социального педагога. Подчеркнуто, что социальные педагоги как специалисты, деятельность которых направлена на решение социальных проблем не всегда готовы к их исполнению. В тоже время, социальный проект – эффективный путь к снижению уровня социальной нестабильности.

Формування нової системи взаємовідносин влади з державними та недержавними суспільними організаціями спричинило виникнення принципу соціального замовлення. Соціальний проект – виступає не тільки технологічним процесом соціального замовлення, але і діяльністю спрямовану на конкретний результат.

На сьогодні потреба державних та недержавних суспільних організацій у розробці соціальних проектів є дуже актуальною. Однак, соціальні педагоги як безпосередні виконавці соціального замовлення не завжди готові до реалізації проектної діяльності.

Виходячи з актуальності даної проблематики ми обрали мету нашої статті – розгляд особливостей проектної діяльності як основи професійного становлення майбутнього соціального педагога. Для досягнення мети, ми орієнтувалися на завдання: розкрити сутність та особливості соціального проекту визначити його місце у професійній діяльності соціального педагога.

Зазначимо, що вивченням проблематики проектування та соціального проектування займалися наступні дослідники – В. М. Виноградов [1], О. О. Вяхірев [2], Т. М. Дрідзе [5], В. А. Луков [3], С. М. Щеглова [6] та інші.

Важливу роль у професійній діяльності соціального педагога відіграють технології соціального проектування, задачі яких стоять в розробці організаційних моделей вирішення соціальних проблем, координація механізмів та їх реалізації. Поєднання конкретності та гнучкості таких технологій, використовуються для розвитку соціальної сфери, так як можуть забезпечити її довгострокові перспективи розвитку та функціональну насиченість.

Виділяють такі основні передумови соціального проектування:

- суспільна потреба у цілеспрямованій зміні і розвитку тих чи інших соціальних систем або соціальних об'єктів, їх властивостей або взаємин;
- соціальна необхідність у подоланні стихійного розвитку соціальних процесів і забезпечення їх спрямованості у задоволенні соціальних потреб;
- потреба у реалізації соціальної творчості;

– соціальна необхідність у планомірному, передбаченому, прогнозованому та керованому розвитку соціальних систем і процесів;

– потреба у створенні динамічних соціальних систем, які характеризуються збалансованістю відносин усередині самої системи і гармонізацією відносин з іншими системами;

– орієнтація на оптимальні форми буття соціальної системи, її ефективності, раціональності;

– соціальна потреба в зниженні рівня соціальної деструкції, рівня неорганізованості і нестабільності.

Соціальне проектування в своїй основі припускає певні соціальні зміни, які ретельно обмірковуються, одержують обґрунтування, плануються, є різновидом інноваційної діяльності.

Соціальний проект – це сконструйоване ініціатором проекту соціальне нововведення, метою якого є створення, модернізація або підтримання в середовищі, що змінюється, матеріальної або духовної цінності. Ціновведення мусить мати просторово-часові обмеження, а його вплив на людей визнаватися позитивним за соціальним значенням. Проекти надають можливість апробації (пілотування) ідей, пошуку та концентрації відповідних ресурсів.

Проективна діяльність у соціальній педагогіці – це переважно індивідуалізована творчість соціального педагога, особистісний стиль.

Проект соціальної педагогіки розуміють як інтегровану систему, що складається зі:

– сформульованих проектних цілей;

– створених для цих цілей соціальних установ, фізичних об'єктів, систем соціального захисту;

– розроблених та затверджених відповідних документів – програм, планів, кошторисів, розрахунків тощо;

– розрахованих матеріальних ресурсів – матеріальних, фінансових, трудових, часових;

– комплексу управлінських рішень та заходів з досягнення цілей.

При розробці соціального проекту, також слід орієнтуватися на його структуру:

– назва проекту (від ідеї, яка прояснює основний намір);

– загальна оцінка соціальної проблеми;

– проблема (об'єкт та предмет проектного розгляду);

– потреба соціальної педагогіки;

– мета проекту;

– завдання проекту (терміни реалізації проекту та кількісні-якісні критерії оцінки результативності);

– зовнішнє середовище, яке впливає на проект або результати реалізації проектних цілей;

– сильні сторони проекту;

– складності та загрози проекту;

– перспективи розвитку проекту (після завершення зазначених термінів, ресурсів тощо).

Соціальні проекти ми можемо класифікувати за такими типами:

– за характером запланованих змін (інноваційні, підтримуючі);

– за характером діяльності (освітні, науково-технічні, культурні тощо);

– за масштабами (мікропроекти – до 10 тис. дол. США, малі проекти – 10–100 тис. дол. США, мегапроекти – понад 100 тис. дол. США);

– за особливостями фінансування (інвестиційні, спонсорські, кредитні, бюджетні, субсидійовані, благодійні);

– за термінами реалізації (короткотермінові – 1–2 роки, середньотермінові – 2–6 років, довготермінові – понад 5 років).

Життєвий цикл соціального проекту передбачає наступні етапи:

– оцінювання ситуації, що склалася, поява ідеї;

– планування проекту;

– впровадження проекту;

– оцінювання результатів;

– моніторинг виконання проекту;

– нові ідеї [3, С. 134 – 156].

Використання технологій соціального проектування у практиці соціальної педагогіки здатні забезпечити довгострокові соціальні програми розвитку. Так як соціальне проектування складається з розробки соціальних програм, пропозицій та проектів, обробки методик, техніки та технології конкретних форм соціальної педагогіки.

Для вдосконалення діяльності соціальних педагогів необхідно звернення до технологій соціального проектування. Так як соціальне проектування призначено вирішувати не тільки задачі соціальної політики, але й задачі соціального педагога як професіонала.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Виноградов В. Н., Эрлих О. В. Социальное проектирование становления и развития гражданского общества. (Создание стратегического плана развития района, города, региона): Науч.-метод. пособие / Проектное бюро «Стратегический план для Санкт-Петербурга»; МЛСЭИ «Леонтьевский центр». / В. Н. Виноградов, О. В. Эрлих – СПб. : Леонтьевский центр, 2000. – 120с.

2. Вяхирева Е. А. Социальное прогнозирование и проектирование: Учеб.-метод. пособ. / Т. П. Дурусанова (ред.). – Балашов : Издатель Николаев, 2001. – 16с.

3. Луков В. А. Социальное проектирование: Учеб.пособ. для студ. вузов, обуч. по спец. 350500 «Социальная работа» / Московская гуманитарно-социальная академия. – 4.изд., испр. / В. А. Луков.– М. : Издательство Московской гуманитарно-социальной академии, 2003. – 239с.

4. Осадчая Г. И. Социология социальной сферы: Учеб.пособ. для студ. вузов, обучающихся по спец. 020300 «Социология» / Московский гос. социальный ун-т Министерства труда и социального развития РФ. – 2.изд., перераб. и доп. / Г. И. Осадчая.– М. : Академический Проект, 2003. – 334с.

5. Прогнозное социальное проектирование и город / РАН; Институт социологии (Москва) / Т. М. Дридзе (отв.ред.). – М., 1994. – 133с.

6. Щеглова С. Н. Социальное прогнозирование, проектирование и моделирование: Учеб.практикум / Московская гуманитарно-социальная академия. Кафедра социологии. / С. Н. Щеглова.– М. : Социум, 2001. – 95с.

УДК 37.013.42:378.1

Вакулєнко О. В.

ОСВІТА ЯК ЧИННИК РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСІБ, ЯКІ ЗВІЛЬНЯЮТЬСЯ З МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Аннотация

Образование как институт социализации играет важную роль в становлении и развитии индивида. Образование есть социальным фактором, который дает возможность человеку самореализоваться в социуме. Научные работники и практики убедительно доказывают, что образование является одним из факторов, который способствует действенной ресоциализации освобожденных из мест лишения свободы.

Актуальність. Право осіб, які знаходяться у місцях позбавлення волі на здобуття освіти здійснюється відповідно до положень міжнародного та національного законодавства про освіту. Україною ратифіковано низку міжнародних нормативних документів, що визнають важливість та регламентують право на освіту у місцях позбавлення волі. Зокрема, Європейські тюремні правила [1], передбачають, що доступ до освітніх програм має бути у всіх ув'язнених і відповідати індивідуальним потребам та спрямуванням ув'язнених. Ст. 77 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями також наголошує на забезпеченні можливості подальшої освіти та необхідності, наскільки це можливо, пов'язувати з діючою в країні системою освіти, з тим, щоб звільнені могли вчитися далі без утруднень [3].

Метою статті є дослідження права на здобуття освіти (загальної та спеціальної) осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі, як соціального чинника сприяння їх ресоціалізації.

Права та обов'язки засуджених до позбавлення волі отримувати освіту визначено у Кримінально-виконавчому кодексі України (ст. 107, 125, 148). Відповідно до законів України "Про освіту", "Про загальну середню освіту" для засуджених, незалежно від віку, забезпечується доступність і безоплатність здобуття повної загальної середньої освіти, створюються умови для самоосвіти. Для засуджених, які не мають робітничої професії, та за якою вони можуть бути працевлаштовані в колонії, відповідно до Закону України «Про професійно-технічну освіту» надається можливість здобути спеціальність у ПТУ колоній або на курсах професійного навчання робітників на виробництві. Для завершення загальноосвітнього або професійно-технічного навчання засуджені, які досягли вісімнадцятирічного віку, можуть бути залишені у виховній колонії до закінчення строку покарання, але не довше ніж до досягнення ними двадцяти двох років [5].

На сьогоднішній день загальноосвітні навчальні заклади функціонують при 150 установах Державної пенітенціарної служби України. У 2009/2010 навчальному році із 17,4 тис. засуджених, які не мають загальної середньої освіти, загальноосвітнім навчанням було охоплено 16,2 тис. осіб (або 93% від тих, які не мають середньої освіти). За результатами державної підсумкової атестації знань учнів документи про середню освіту державного зразка за підсумками 2009/2010 навчального року отримали 4593 особи. Кількість учнів у загальноосвітніх школах виховних колоній на кінець 2010 року складала 1154, з яких: у школі II ступеню (6-9 класи) – 454 учнів, у школі III ступеню (10-11 класи) – 700 учнів. За результатами державної підсумкової атестації у 2010 році 485 засуджених отримали документи про освіту, у тому числі: свідоцтва про базову загальну середню освіту – 159 засуджених та атестати про повну загальну середню освіту – 326 засуджених.

Організація професійно-технічного навчання засуджених, у тому числі набуття вищої освіти здійснюється відповідно до законів України "Про вищу освіту" та "Про професійно-технічну освіту" в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Професійне навчання засуджених проводиться серед тих, хто не має професії, або з метою оволодіння суміжною професією, чи підвищення виробничої кваліфікації. Професійне навчання здійснюється як без відриву від виробництва, в робочий час, так і з відривом [4].

За даними Державної пенітенціарної служби при 88 установах виконання покарань функціонують професійно-технічні навчальні заклади, в яких навчається 8,6 тис. засуджених. Отже, переважна частина неповнолітніх та молоді, мають можливість навчатися певної спеціальності й отримати документ про освіту державного зразка, в якому не зазначено специфіку місця розташування навчального закладу.

Зважаючи на високі вимоги до професійної підготовки працівників будь-яких спеціальностей на сьогодні зростає важливість вищої освіти, як можливості гідного рівня працевлаштування та самореалізації. Можна сказати, що в Україні такий напрям ресоціалізації тільки розпочав свою роботу і потребує розробки як науково-методичного, так і законодавчого аспектів. На кінець 2010 р. у вищих навчальних закладах Міністерства освіти і науки України за заочною формою навчання навчалось 17 засуджених [3].

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» та зважаючи на необхідність дотримання особливих умов щодо засуджених основні форми, які можна застосовувати для навчання у ВНЗ екстернатна та дистанційна. Однак ці форми все одно передбачають певну, хоча й зовсім невелику, частину навчального часу для відвідування вищого навчального закладу. Що в свою чергу є великою проблемою, зважаючи на першочерговість виконання режиму установи. Така проблема потребує розробки та впровадження інституту координаторів (посередників) між вищим навчальним закладом і засудженим, при чому такі координатори мають бути і у ВНЗ, і у колонії. В свою чергу це викликає певні фінансові неузгодження, хто має оплачувати роботу таких людей, якщо це